

Brand en kansen voor sociëteit Trou moet Blycken

De brand was dramatisch, de kansen daarna waren groot. De zolderetage van het pand van de herensociëteit Trou moet Blycken in Haarlem brandde volledig uit. Waterschade zorgde ervoor dat uiteindelijk het gehele gebouw moest worden gerestaureerd. Dat bood de gelegenheid een groot aantal al langere tijd gewenste aanpassingen en verbeteringen door te voeren.

Maandagmiddag 30 juni 2014, twaalf minuten over een, kreeg de Haarlemse brandweer de melding dat het dak van het rijksmonumentale pand aan de Grote Houtstraat 115 in brand stond. Die ochtend had de schilder de laatste verflaag op de voordeur aangebracht. In de dakgoot was een loodgieter met een brander in de weer. Een flinke onweersbui had zijn werk onderbroken. Later begon een vreemde geur de aanwezigen in het gebouw op te vallen. Op zoek naar de oorzaak werd op zolder de brand ontdekt. Jan Spoelder, voorzitter van de sociëteit, vertelt alsof het gisteren gebeurde.

Blazoen met pelikaan

Het zeventiende-eeuwse monument, in 1665 gebouwd door de toenmalige eigenaar Gerard Colterman, werd later eigendom van de familie Quarles van Ufford en in 1921 aan de sociëteit verkocht. Deze sociëteit bestond al vóór 1503, vermoedelijk vanaf eind vijftiende eeuw. Zo'n gezelschap, aangeduid als 'rederijkerskamer', bestond uit burgers met belangstelling voor dichtkunst en toneelspel. Zij werden door het stadsbestuur ingeschakeld bij feesten en bij het organiseren van optochten en openbare toneelvoorstellingen. Tijdens een groot rederijkersfeest in 1606 kreeg de sociëteit een aantal blazoenen: beschilderde panelen met allegorische taferelen. Het oudste blazoen van Trou moet Blycken (in feite de zinspreuk van de Haarlemse Kamer der Pellicanisten) dateert uit 1593 en toont de afbeelding van een pelikaan. Ook de twee pelikanen op de gevelhoeken van de sociëteit herinneren hieraan. Zij konden tijdens de brand worden gered. Alle blazoenen in de achterkamer bleken ongeschonden. Medewerkers van het naburige Frans Hals Museum en van Helicon Conservation Support – gespecialiseerd in eerste hulp bij ernstige ongelukken met kunstvoorwerpen – zorgden voor een veilig transport naar een tijdelijke opslagruimte.

Historische topgevel

Maar de allereerste reddingsactie moest nog bij het nablussen worden opgezet; de bescherming van wat nog over was van de historische topgevel. De brandweer wilde deze neerhalen hetgeen maar net kon worden voorkomen. Een ijlings in elkaar gezette stellage kon de gevel op zijn plaats houden. Ook snel moest worden gehandeld bij het plaatsen van een nood-dak tegen het hemelwater. Nog meer vocht zou het pand niet aankunnen. Het duurde een jaar voordat her en der geplaatste blazers de muren weer droog hadden.

Ondertussen was architect Cor Bouwstra van Verlaan Bouwstra architecten gestart met de voorbereidingen op de restauratie. 'Een van de eerst opkomende vragen is: "hoe ga je de verwoeste kap herbouwen? Op een eigentijdse wijze of een reconstructie van wat er verloren is gegaan?" En wat is de toekomstige functie? Dient de ruimte louter tot opslag of moet er gewerkt of gewoond kunnen worden? Bij de beantwoording van die vragen neem je ook allerlei andere aspecten mee. Zijn er herinrichtingswensen? Zijn er wensen ten aanzien van technische installaties, nu die moeten gerestaureerd? Wensen met betrekking tot verwarming en koeling? Voor betere ontsluitingswegen, zoals een lift? En dan natuurlijk de noodzaak tot restauratie van de plafonds en de wanden'.

Er werd gestart met kleurhistorisch onderzoek, onder andere op een deurstijl en op wandbekleding. 'Op basis van dat kleur- en bouwhistorisch onderzoek werd besloten om voor de bel-etage de periode 1780-1840, de Empirestijl, als uitgangspunt te nemen. Voor de verdieping is 1930 en de Amsterdamse school de basis gaan vormen. Je zet als architect een heel proces in gang, en houdt in het achterhoofd ook bijvoorbeeld de onderhandelingen die moeten worden gevoerd met de verzekeraar'.

Nieuw kap

Jan Spoelder, samen met de Interieurcommissie nauw betrokken bij de restauratie, vult aan: 'Vóór het uitbreken van de brand was de zolder deels als kantoor en deels als archiefruimte in gebruik. Bij de nieuwe bestemming is zowel kantoor- als woonbestemming nog mogelijk en toegestaan'.

Later, tijdens een rondgang, laat hij zien hoe alle stijkkamers voorzien zijn van nieuwe wandbespanningen, gordijnen en gordijnkappen. Voor de bel-etage waren er bovendien nieuwe stoelen nodig die voldoen aan de huidige eisen en passen bij de Empirestijl. Op de verdieping is een comfortabele zit rond de haard gerealiseerd.

En bijna twee jaar na de brand kon de nieuwe – gereconstrueerde – kapconstructie worden aangevoerd en met een kraan in delen omhoog worden gehesen. Het duurde nog een kleine week voordat de kap, gemaakt van zeventien eikenhouten binten, krommers en dekbalken, in elkaar was gezet. Cor Bouwstra vertelt dat de spanten een fractie hoger liggen dan oorspronkelijk, veroorzaakt door de vloerisolatie. Hij noemt het 'het creëren van een nieuwe geschiedenis. Op basis van bouwhistorisch-, bouwtechnisch- en kleurhistorisch onderzoek leer je de geschiedenis van het monument kennen.

Met die kennis kun je met het monument verder, kun je het aanpassen aan nieuwe wensen en nieuwe mogelijkheden. Kun je bijvoorbeeld verbeteringen doen aan het souterrain, dat niet voldeed aan de wensen die het verenigingsleven eraan stelt. Zo was er ook een lift zeer welkom wat we, met de opgedane kennis van het pand, konden realiseren'.

Advocaat van gebouw

'Je ziet een vereniging die leeft, in een gebouw dat leeft', merkt Jan Spoelder op. 'Waarbij je als architect de advocaat bent van het gebouw, dat zich immers zelf niet kan verdedigen', vult Bouwstra aan. Hij prijst de samenwerking met enerzijds de leden van de sociëteit en anderzijds de uitvoerenden, waaronder hoofdaannemer Burgy Bouw en Assinkhout voor alle werkzaamheden aan het hout. Allen gespecialiseerd, de meesten gecertificeerd en in ieder geval voorzien van zeer veel ervaring. Want die expertise en ervaring is noodzakelijk, omdat restaureren altijd puzzelen is.' Zijn architectenbureau is lid van de Vereniging van Architecten Werkzaam in de Restauratiebranche (VAWR). Deze branchevereniging zet zich in voor de waarborging van hoogwaardig behoud en restauratie van monumenten in ons land. Restauratie-architecten kunnen zich certificeren voor het architectenwerk aan monumenten. De leden van de VAWR hebben die stap allemaal gezet. De certificeringsregeling ([BRL 1000 GEAR](#)) is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit van de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM). Datzelfde college heeft ook een uitvoeringsrichtlijn voor kleurhistorisch onderzoek vastgesteld ([URL 2004](#)).

Kijk voor meer informatie op de [website van ERM](#).

BEWOOND [^]BEWAARD

